

Construcție vs deconstrucție în textul biblic modern

Dana-Luminița TELEOACĂ*

Key-words: *religious, biblical, deconstruction, secularisation, depoetisation, hybrid style*

1. Precizări preliminare

În studiul de față ne propunem să abordăm aspectul enunțat în titlu prin prisma elementului lexical *neologic* detectabil în textul psalmic actual (text parcurs *in extenso*), într-un demers comparativ ortodox – protestant¹. Punctul de reper în derularea investigației noastre l-a constituit corpusul neologic identificat în versiunea biblică protestantă², pentru care am urmărit corespondentele lexicosemantice în versiunea ortodoxă. Rezultă astfel (cunoscut fiind conservatorismul textului religios de confesiune ortodoxă) că în aria investigației noastre am putut include, alături de faptele de *neologie*, și numeroși termeni circumscriși sferei «arhaicului», precum și termeni/sintagme neutre din acest punct de vedere (un fond lexical mai vechi, dar non-arhaic)³. Pornind de la premisa caracterizării textului religios drept *text specializat*, admitem implicit posibilitatea delimitării unui *discurs religios* ca *discurs specializat*⁴, și, în consecință, posibilitatea abordării problemei *construcției vs deconstrucției* unui astfel de text/discurs în funcție de coordonatele specifice ale definirii identității textului/discursului religios.

2. Definirea conceptelor

Cât privește literatura religioasă/sacră (în speță, dintr-o limbă modernă), într-un grad semnificativ mai mare decât în cazul altor tipuri de scrieri, *construcția* textului nu se face *ex nihilo*, ci având ca punct de reper un text primar, original, bază a articulării (prin transpunerea dintr-o limbă-sursă într-o limbă-țintă) textului religios ca literatură de gradul doi, ca text secund. Prin urmare, într-un demers de

---

* Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București, România.

¹ Versiunea ortodoxă luată în discuție de noi reproduce ediția din 1982 (text având la bază originalul grecesc al *Septuagintei* confruntat cu cel ebraic), în timp ce versiunea protestantă (1990) reprezintă o nouă ediție revizuită care a folosit ca text traducerea D. Cornilescu (1921), inclusiv traducerea după original din anul 1932.

² Corpus net superior numeric inventarului delimitat în cazul textului ortodox.

³ În prezentul studiu, din motive de spațiu, discuția noastră se va centra efectiv pe problema *deconstrucției* în textul psalmic actual, urmând ca prezentarea critică a inventarelor delimitate și a corespondențelor lexicale între cele două versiuni biblice etc. să fie realizată cu o altă ocazie.

⁴ În conformitate, de pildă, cu definirea *discursului specializat* drept pluralitate de coduri *specifice* al căror rol este amplificarea forței persuasive (v. Vâlcu 2003: 61). Tendința de creare a unui *cod specific* în literatura bisericească românească a fost adesea subliniată în studiile noastre consacrate limbii textului bisericesc actual (v., de exemplu, Teleoacă 2011).

genul celui pe care îl propunem în studiul de față, o abordare riguroasă a faptelor presupune luarea în considerare a statutului de literatură *de rang secund* al textului religios, realitate care face absolut necesară investigarea unui astfel de text (inclusiv) din perspectiva *actului traducerii*. Ceea ce înseamnă că relevanța faptelor lingvistice consemnate nu va putea fi percepută în adevărata sa dimensiune în condițiile ignorării *textului prim fondator*⁵, mai exact a originalului care a stat la baza traducerii respective.

Cum, pe bună dreptate, observă Coșeriu (1997: 23 sqq.), o bună traducere este aceea care reflectă o fidelitate la nivel de conținut și, mai mult, de *semnificare* față de original. În viziune coșeriană, *semnificarea* vizează o sferă superioară celei specifice *sensului*, tocmai prin gradul de sinteză și de abstractizare pe care aceasta îl presupune: descoperirea întregului în parte, respectiv decodarea părții prin raportare la întreg sunt operații care susțin *organicitatea* unui text. Importanța acestui concept se cuvine a fi înțeleasă în relație cu o altă noțiune, anume aceea de *adecvare*, mai exact prin raportare la nivelul de adâncime al unui text, care constituie și adevărul său mesaj (v. Coșeriu 2004: 329). Din perspectiva celor afirmate, vom înțelege de ce elementele de *discontinuitate* din textul psalmic modern (cf. stilul hibrid, coexistența religiosului cu laicul, a poeticului și a prozaicului etc.) reprezintă tot atâtea atentate la adresa *organicității* poemului psalmic.

Vorbind despre *deconstrucție*, înțelegem acest act, evident, nu ca pe unul... conștient⁶, ci ca rezultat al aplicării constante a anumitor principii de redare⁷ într-o limbă a unui text (sacru), dar și ca o consecință (negativă) a unor limite în ceea ce privește cunoașterea limbii originalului, respectiv a limbii-țintă. La antipod, *construcția* va însemna realizarea unui edificiu cultural (în cazul nostru, un edificiu religios-estetic), care să fie relevant pentru *identitatea* și *rosturile* unui text primar pe care textul secund și-l asumă și îl reproduce, fără a-l deturna de la finalitatea specifică. În discuție fiind un text religios, atunci identitatea acestuia se va declina în termeni de: „caracter arhaic, monumentalitate, necesitatea de a păstra distanța față de vorbirea curentă fără a pierde însă capacitatea de comunicare și de implicare afectivă, emoțională; dorința de a echilibra tradiția și modernitatea, sacralitatea și accesibilitatea” (v. Zafiu 2003). Mai mult, când textul religios este unul artistic (poemul psalmic), ignorarea unor funcții, precum funcția *poetică* și cea *expresivă*, se poate solda cu „efecte” care pun sub semnul întrebării statutul textului respectiv. Astfel, *deconstrucția* va putea fi admisă în toate situațiile în care textul, în calitatea sa de *érgon* (rezultat al acelei *énéргеia*, în terminologie aristotelică), va reprezenta *altceva* decât textul-model. În consecință, un text poate fi *creativ-constructiv*, dar și *creativ-deconstructiv*, atunci când creativitatea necenzurată (care nu este dirijată în funcție de anumite norme obiective) ajunge să fie responsabilă de deturnarea unui anume text de la rosturile sale. *Creativitatea* devine un element negativ (ea fiind, deci, sinonimă cu *deconstrucția*) în momentul în care aceasta violează natura

⁵ În terminologia lui D. Maingueneau și F. Cossuta (1995).

⁶ Așa cum este concepută *deconstrucția* în contextul anumitor *ars poetica* (cf. mișcarea literar-estetică *deconstructivistă* din anii '70).

⁷ În virtutea convingerii că acel set de norme este și cel mai adecvat în situația dată, fără ca rezultatul (în cazul de față, poemul psalmic) să fie văzut ca ceva... „anormal”.

intrinsecă a unui text, de pildă, atunci când așa-numita dorință de... sincronizare se erijează în obiectiv fundamental, când, printr-o suverană concesie făcută «noului», se ajunge la *alterarea structurii de fond* a unui anumit text.

În versiunea protestantă, *deconstrucția* poate fi pusă în legătură cu mai multe aspecte: 1. *laicizarea*; 2. *depoetizarea*; 3. *stilul hibrid*; 4. *distorsionările la nivel de conținut*; 5. *sintetizarea*; 6. *uniformizarea* ș.a. Sunt, de fapt, aspecte care se impun a fi analizate, cel mai adesea, împreună, nu separat și care, de foarte multe ori, sunt în relație directă cu utilizarea neologismului în textul psalmic. Aspectul a mai fost remarcat în bibliografia de specialitate; astfel, Zafiu 2003 explică atitudinea reticentă a mediului ortodox față de unele neologisme tocmai prin faptul că acestea sunt percepute a avea o încărcătură laică foarte pregnantă. Concret, discutând perechea sinonimică *a înduhovnici – a spiritualiza*, autoarea citată explică preferința textului bisericesc actual (de confesiune ortodoxă) pentru primul termen al perechii, având în vedere nu numai specializarea lexicală confesională *duh – spirit*, ci și încărcătura profană a verbului neologic. Justețea observațiilor formulate de Rodica Zafiu este reflectată obiectiv și de consecințele apelului abuziv la neologism în textul protestant supus investigației în studiul de față.

3. Adecvarea vs inadecvarea neologismului în textul biblic modern

3.1. Depoetizarea

Punerea în paralel a unor pasaje din versiunea protestantă cu secvențele corespunzătoare din textul ortodox modern, mai aproape, prin tradiționalismul său de principiu, de litera și spiritul textului sacru, reprezintă o probă edificatoare cât privește alterarea «poeticului» în versiunea protestantă, deși, într-o serie de cazuri, o astfel de paralelă furnizează doar o probă suplimentară, textul protestant autodeconspirându-se pur și simplu. Oferim în continuare câteva exemple relevante în acest sens.

Unei propoziții lipsite de valențe stilistice, „ruptă” în totalitate din câmpul laic, cf. „[...] aștept *compătimire*, dar degeaba” (BP 69:20), îi corespunde în versiunea ortodoxă o structură complexă, clădită după principiile *paralelismului sintactic (antonimic)*, cu lexeme specifice textului sacru, în care dramatismul și poeticitatea sunt valorificate din plin, în scopul reliefării «religiosului»: „Și am așteptat *pe cel ce m-ar milui* și nu era și *pe cei ce m-ar mângâia* și nu i-am aflat” (BO 68:24). De remarcat, în contextul acestei discuții, și tendința spre *sintetizare*, identificabilă în cazul textului protestant⁸, căreia i se opune o anume constanță în *detaliere* și *nuanțare* în versiunea biblică ortodoxă. Clișeul, elementul prozaic, alunecarea în contingent devin adesea „puncte de reper” ale *deconstrucției* textului sacru: „grânarele noastre să fie pline, *încărcate cu tot felul de provizii*” (BP 144:13). În versiunea ortodoxă se recurge la un alt tipar structural, continuator al construcției metaforice (o metaforă plastică a abundenței) din textele vechi: „Cămările lor pline, *vărsându-se din una în alta*” (BO 143:13; cf. și BB: *ibid.*). Nu puține sunt contextele

⁸ Text care, într-o serie de situații, lasă impresia că se (*de*)*construiește* (inclusiv) în virtutea unui principiu de rezumare, de simplificare a ideii din textul original. Astfel de „omisiuni” de cuvinte/secvențe verbale din textul original sunt însă periculoase întrucât pot genera *pierderi semantice semnificative* (v. Zgardan, *Creativ.*).

în care neologismele apar în structuri forțate, artificiale și stângace, unele neconforme spiritului limbii române: „Nu împlini, Doamne, dorința celui rău, *să nu faci să-i reușească planul*, ca să nu se îngâmfe” (BP 140:7)/ BO 139:8: „Să nu mă dai pe mine, Doamne, [...] pe mâna păcătosului [...], să nu mă părăsești, ca *să nu se trufească*”; „Te voi lăuda că m-ai făcut *într-un mod înfricoșător și admirabil*” (BP 139:14)/ BO 138:14: „Te voi lăuda, că sunt o făptură așa de *minunată*” ș.a. În alte contexte, succesiunea de neologisme este generatoare a unui registru *tehnic*, incongruent cu (con)textul psalmic: „și fiicele noastre ca niște *coloane* ale colțului, *sculptate în stilul* palatelor” (BP 144:12) / BO 143:12: „[...] fiicele lor înfrumusețate și împodobite ca chipurile templelor”.

Stilul biblic se convertește adesea într-un registru oficial, pedant, responsabil de alterarea «poeticului»: „și *se prezintă* [cei care cred în Domnul, n.n.] *înaintea* lui Dumnezeu în Sion” (BP 84:7)/ BO 83:8: „Merge-vor din putere în putere, *arăta-Se-va* Dumnezeul dumnezeilor în Sion” (cf. și BB 83:8); „Domnul *este între* cei care *susțin* sufletul meu” (BP 54:4)/ BO 53:4: „Domnul *este sprijinul* sufletului meu” (cf. și BB, *ibid.*); „El îi binecuvântează și se înmulțesc nespun și *nu lasă să se reducă numărul vitelor lor*” (BP 107:38)/ BO 106:38: „Și i-a binecuvântat pe ei și s-au înmulțit foarte și *vitele lor nu le-a împușinat*” (cf. și BB 106:38). Versetul 14 (din psalmul 86) evocă *stilul publicistic* (mai exact, articolele cu caracter informativ, gen *reportaj*), efectul fiind unul hilar, prin inadecvare contextuală: „Dumnezeule, *niște îngâmfați* s-au sculat împotriva mea, o *ceată de oameni violenți vor să-mi ia viața...*”/ BO 85:13: „Dumnezeule, *călcătorii de lege* s-au sculat asupra mea și *adunarea celor tari* a căutat sufletul meu”. Astfel, dacă în versiunea ortodoxă selectarea termenilor dintr-o paradigmă și asocierea acestora în plan sintagmatic se soldează cu un *lamento* ale cărui valențe artistice sunt de netăgăduit, în textul protestant, imperativul invocativ de la începutul frazei respective (cf. *Dumnezeule*) este singurul indiciu că „ne aflăm” în prezența unui text sacru.

Pedanteria lingvistică caracterizează în egală măsură și nivelul frazeologic. De pildă, *a-și deda sufletul la deșertăciune*, structură ocurentă în versiunea protestantă (BP 24:4), reprezintă un dublet artificial și greoi pentru structura încetățenită în scrisul bisericesc românesc și valorificată de versiunea ortodoxă, anume *a lua în deșert* (în versiuni din epoca veche, *a lua pre deșert*). Aspectul semnalat este ilustrat și de alte structuri frazeologice (cel mai adesea, calcuri semantico-structurale după model francez), expresie a intruziunii unui registru *oficial-administrativ* în textul și contextul biblic: *privitor la* (BP 54:7), *a avea în vedere* (BP 74:20), *a-și apăra cauza* (BP 74:22), *a apăra cauza cuiva* (BP 140:12), *a se pune în mișcare* (BP 104:20), *în stilul* (BP 144:12) ș.a.

3.2. Desacralizarea

Cum spuneam, în versiunea biblică protestantă, apelul constant la sinonime neologice se face în detrimentul *sacralității* textului psalmic, fiind responsabil de generarea unei anumite *discontinuități*⁹. *Laicizarea* este un aspect negativ în primul

⁹ Așa cum remarcă Zafiu 2003, *discontinuitatea* poate fi, uneori, marca unei „coborâri în contingent”.

rând pentru că amputează esența textului biblic ca text sacru, dizolvă hieratismul acestuia în masa limbii laice, comune, privându-l de propria identitate. Se ajunge astfel la sacrificarea *identității* în favoarea *alterității*, *inovația* dovedindu-și nu virtuțile constructive, ci, dimpotrivă, pe cele *deconstructive*¹⁰. În exemplele care urmează, termeni din textul ortodox ce poartă amprenta «religiosului» prezintă în versiunea protestantă corespondente (neologice) perfect laice: „Nu te mânia din cauza celui ce *prosperă* în calea lui, din cauza omului care își vede împlinirea *planurilor* lui *rele!*” (BP 37:7)/ BO 36:7: „nu râvni după cel ce *sporește* în calea sa, după omul care face *nelegiuirea*”; „[...] și puțin a lipsit să-mi alunece pașii, căci *eram invidios* față de cei *aroganți*/ când vedeam *prosperitatea* celor răi” (BP 73:2–3)/ BO 72:2–3: „Iar mie, puțin a fost de nu mi-au alunecat picioarele./ Că *am pizmuit* pe cei *fără de lege*, când vedeam *pacea păcătoșilor*” ș.a. De remarcat în plus (ultimul exemplu) și traducerea improprie¹¹ din textul protestant, care redă noțiunea „nelegiuți” prin *cei aroganți*. În aceeași ordine de idei, opțiunea pentru un termen neologic alterează funcția *referențială* în textul biblic; astfel, apelul la vb. neologic *a forma* (la diateza pasivă, cu valoare reflexivă), selectat în locul mai vechiului *a se zidi* (folosit în textul ortodox în alternanță cu *a se face*), cu tradiție în scrisul bisericesc românesc, anihilează orice mister al creației divine, conturând profilul unei lumi *desacralizate*, în sensul de univers care există în afara noțiunii de «sacru»: „Înainte de a se fi născut munții și *înainte de a fi fost formate pământul și lumea*” (BP 90:2)/ BO 89:2: „Mai înainte de ce *s-au făcut* munții și *s-a zidit* pământul și lumea [...]”. În alți psalmi, structura morfosintactică pentru care se optează nu este și cea mai aptă pentru transmiterea unui anumit conținut. Astfel, în BP apelul la timpul prezent și la diateza pasivă (fără exprimarea propriu-zisă a complementului de agent) nu are pregnanța (nu numai gramaticală, ci și/sau în primul rând pe cea conceptual-religioasă/teologică) construcției cu viitorul, într-o structură reflexivă¹², ce apare în textul ortodox. Acest element, coroborat cu cel lexical (apelul la vb. neol. *a crea*, respectiv la mai vechiul *a zidi*), sunt aspecte ce susțin din plin formula din BO: „Îți trimiți Tu suflarea, ele *sunt create* și înnoiești astfel fața pământului” (BP 104:30)/ BO 103:31: „Trimite-vei duhul Tău și *se vor zidi*”. Alteori, aspectul laic generat de anumite neologisme lexicale este potențat în textul protestant prin asocierea cu unele structuri *frazeologice* circumscrise, de asemenea, sferei profane. De exemplu, în psalmul 140, adjectivul neologic *violent* și locuțiunea verbală *a duce la ruină* schițează un cadru mai degrabă profan (cf. „și pe omul *violent*, răul să îl ducă la ruină”, BP 140:11), căruia i se opune în textul ortodox o reprezentare autentică, construită în perspectivă religioasă. Astfel, în versiunea psalmică ortodoxă, apelul la termeni precum *nedrept* „imoral”, dar și opus al lui *drept* „cucerit” sau *pieire* (bis.) „pierdere a vieții veșnice/posibilității de mântuire, ca

¹⁰ „Excesul și nepotrivirea generează deconstrucția, în timp ce cuvântul *construieste* (s.n.) prin măsură și adecvare” (Slama-Cazacu 2000: 57). „Construcția lingvistică” devine posibilă în virtutea respectării așa-numitelor „solidarități semantice” (cf. Coșeriu 1977: 140, *apud* Bidu-Vrâncănu 2008: 40), deci în virtutea respectării principiului *coerenței*.

¹¹ Pentru mai multe exemple de acest gen, v. *infra*, 3.4.

¹² De fapt, este vorba despre reflexivul cu valoare pasivă, structură explicată a fi un calc după aoristul grecesc (cf. Arvinte 2001: XXXIX).

urmare a căderii în păcat” creează premisele receptării de pe pozițiile unui cod etic religios: „pe omul *nedrept* răutatea îl va duce la *pieire*” (BO 139:11).

În alte situații, structura laică având în componența sa și un neologism, își dovedește modesta funcționalitate și, implicit, slaba adecvare într-un anumit context, mai ales prin raportare la o construcție sinonimă ce prezintă avantajul vechimii în limbă și al prestigiului în literatura religioasă, precum și pe acela al unei mize pragmatice superioare. Astfel, *ia aminte* exercită o forță perlocuționară mai mare (asupra Divinității) comparativ cu *fii atent*, aspect ce se susține inclusiv în virtutea semantismului mai complex al primei structuri, care, pe lângă „a fi atent”, conține și semele „a nu trece cu vederea”, „a ține seama de ceva” (cf. DEXonline): „Pleacă-Ți urechea, Doamne, la rugăciunea mea; *fii atent* la glasul cererilor mele!” (BP 86:6)/ BO 85:5: „Ascultă, Doamne, rugăciunea mea și *ia aminte* la glasul cererii mele!”.

3.3. Textul hibrid

Cât privește versiunea psalmică protestantă, impresia de text *hibrid* este întreținută nu numai de coexistența pasajelor poetice (în care «religiosul» este, de regulă, conservat) și a celor depoetizate (și laicizate), ci, în egală măsură, și de asocierea inadecvată a construcțiilor neologice și elevate cu structuri ce poartă amprenta «arhaicului» sau cu elemente aparținând fondului lexical mai vechi, respectiv registrului colocvial al limbii. Rezultatul unor astfel de asocieri este unul de stridentă, de amestec neomogen, în ultimă instanță, de... *discontinuitate stilistică*, element negativ în măsura în care această discontinuitate poate afecta, de exemplu, funcția persuasivă a unui text¹³. În sensul celor afirmate sunt relevante, de pildă, structurile nominale genitivale în care cele două substantive sunt circumscrise stilistic diferit sau asocierile, în interiorul aceleiași fraze, între două propoziții aparținând unor registre stilistice distincte (elevat, pedant, intelectual vs arhaic, vechi, colocvial, prozaic): „Sunt *deprimat* și *m-am încovoiat de tot*” (BP 38:6)/ BO 37:6: „*Chinuitu-m-am* și *m-am gărbovit* până în sfârșit, toată ziua *mâhnindu-mă* umblam”; „adu-Ți aminte de *insulte*le *vrăjmașilor* Tăi, Doamne” (BP 89:51)/ BO 88:50: „[...] *ocara* cu care *m-au ocărât vrăjmașii* Tăi”; „*Lovească-mă cel drept*¹⁴, *căci aceasta îmi este o favoare*”¹⁵ (BP 141:5)/ BO 140:5: „Certa-mă-va dreptul cu milă și mă va muștra, iar untdelemnul păcătoșilor să nu ungă capul meu” ș.a. *A arunca insultă* (cf. „și *nu aruncă insultă*”¹⁶ asupra aproapelui său”, BP 15:3/ BO 14:3: *a rosti ocară*) este un exemplu de perifrază hibridă, rezultată, probabil, printr-o contaminare între structura veche și populară *a arunca/a rosti ocară (asupra cuiva)* și cea neologică, a limbii moderne, *a profera insulte/injurii (asupra cuiva)*. Tot aici putem include și o serie de perifraze catalogate de noi drept barbarisme, cu ocurențe în

¹³ Referindu-se la acest aspect, Zafiu 2003 ia în discuție textul prediciei: „intruziunile din alte stiluri și limbaje pot avea un efect *distonant* [subl. n.], rupând chiar coerența argumentelor”.

¹⁴Structură conformă spiritului limbii vechi, dar și bisericești (cf. postpunerea subiectului, conjunctivul fără *să* cu valoare de imperativ [...]).

¹⁵ Cum se poate constata, textul protestant conține inclusiv exemple de intruziune a «arhaicului» chiar în interiorul structurii culte, neologice; cf., în exemplul citat *supra*, dativul destinatarului (structura poate fi încadrată în categoria barbarismelor).

¹⁶ A se remarca și utilizarea nearticulată a neol. *insultă*, aspect relevant pentru arhaicitate și, implicit, pentru caracterul hibrid al structurii respective.

textul protestant, anume: *a practica dreptatea* (ex. BP 106:3), ~ *înșelătoria* (ex. BP 101:7), ~ *frica de Domnul* (ex. BP 111:10) sau *a comite nelegiuire*¹⁷ (ex. BP 106:6).

3.4. Improprietăți semantice

În versiunea protestantă, nu puține sunt nici contextele care reflectă întrebuintărea *impropr* a termenilor (o *distorsionare*, în actul traducerii, la nivel semantic, rezultat al încălcării principiului *coerenței*), în unele cazuri apelul la neologisme producând „efecte” similare celor utilizării *barbarismelor*: „El a stabilit munții prin tăria Lui, fiind încins cu putere” (BP 65:6)/ BO 64:7: „Cel ce *gătești* munții cu tăria Ta, [...]”; „[...] și puțin a lipsit să-mi alunec peștii, căci eram invidios față de cei *aroganți*/ când vedeam prosperitatea celor răi” (BP 73:2–3)/ BO 72:2–3: „Iar mie, puțin a fost de nu mi-au alunecat picioarele, [...] / Că am pizmuit pe cei *fără de lege*, când vedeam pacea păcătoșilor” ș.a. În aceeași ordine de idei, menționăm și o serie de aspecte, expresie a ceea ce în literatura de specialitate este cunoscut drept *contradictio in adiecto*: „M-au înconjurat, m-au împresurat (neamurile, n.n.); dar în *Numele Domnului le-am distrus* [subl. n.]”¹⁸ (BP 118:11) / BO 117:11: „Înconjurând m-au înconjurat și în *numele Domnului i-am înfrânt* [subl. n.] pe ei”. Verbul neologic *a distruge* nu este utilizat adecvat nici în contextul¹⁹: „Domnul Dumnezeuul nostru îi *va distruge*” (BP 94:23)/ BO 93:23: „îi *va pierde* pe ei Domnul [...]”²⁰ ș.a.

4. Concluzii

În procesul de înnoire lingvistică, în transpunerea unui text religios cum este psalmul, dintr-o limbă-sursă într-o limbă-țintă, ar trebui să se țină seama de, cel puțin, două aspecte fundamentale, garante ale *coerenței/organicității* textului psalmic: 1. apartenența psalmului la stratul *cel mai hieratic* al literaturii religioase; 2. circumscrierea textului psalmic față de sfera «esteticului» și, mai mult, față de aria *lirică* a acestui câmp (*arhitextul* prin raportare la care se definește textul psalmic este *poemul*). Ambele aspecte evidențiază *deosebita sensibilitate* a acestui tip de text religios (sacru) *față de introducerea inovației*, sensibilitate care trebuie înțeleasă în sensul unei *compatibilități mai puțin marcate a literaturii sacre cu neologia*, responsabilă, așa cum am putut constata, pentru o serie de aspecte de „desacralizare” și de „depoetizare”, aspecte soldate, la rândul lor, cu fenomene precum „deconstrucția”. Prin urmare, într-o situație de genul celei discutate aici, orice proces de recuperare a semnificației profunde, în trecerea de la limba originalului la o limbă-țintă trebuie să respecte cele două principii: principiul *teologic*, respectiv principiul *estic*, în limitele cărora trebuie înfăptuită inovația. Desigur, astfel de structuri neologice „își găsesc justificarea” în contextul obiectivului, explicit exprimat, de sincronizare cu limba literară actuală, mai ales în cazul unor texte

¹⁷ De această dată, un substantiv vechi în limbă (*nelegiuire*) este utilizat nearticulat, în același spirit al limbii române vechi.

¹⁸ Nu poți *distrug* în numele... Domnului, ci poți *triumfa* asupra răului... în numele Domnului (cf. opțiunea din BO și BB).

¹⁹ Versiunea protestantă „supralicitează” o serie de unități lexicale neologice (cf. *supra*, vb. *a distruge*, în exemplele menționate).

²⁰ Vb. *a pierde* este mult mai adecvat în acest context, întrucât implică ideea de pedeapsă divină, constând în imposibilitatea accederii la mântuire.

apărute sub egida unui alt for bisericesc decât cel ortodox. Este și aceasta o direcție în evoluția scrisului românesc bisericesc, care se impune însă a fi monitorizată și corijată în momentul în care apelul abuziv la neologismul strident se soldează cu o serie de efecte, expresie a *afectării esenței acestui tip de comunicare într-o limbă dată*, în speță, limba română.

Bibliografie

a. Izvoare și lucrări de referință

- BB: *Biblia de la București*, 1688 (BIBLIA adecă DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ ale cei vechi și ale cei noao leage toate care s-au tălmăcit duple limba elineasca spre înțeleagerea limbii rumanesti, cu porunca preabunului creștin și luminatului domn IOAN ȘĂRBAN CANTACUZINO BASARABA VOIEVOD și cu Îndemnearea dumnealui COSTANDIN BRÂNCOVEANUL, MARELE LOGOFĂT), versiune electronică (cf. Baza de date în format electronic, pusă la dispoziție de sectorul de Lexicografie al Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București).
- BO: *Biblia sau Sfânta Scriptură* (tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., cu aprobarea Sf. Sinod), București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., 1988.
- BP: *Biblia sau Sfânta Scriptură. Vechiul și Noul Testament*, GBV, 1990 (ed. I: 1989).

b. Literatură secundară

- Arvinte 2001: Vasile Arvinte, în *Biblia de la 1688* (text stabilit și îngrijit de Vasile Arvinte și Ioan Caproșu), vol. I, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Bidu-Vrânceanu 2008: Angela Bidu-Vrânceanu, *Câmpuri lexicale din limba română. Probleme teoretice și aplicații practice*, București, Editura Universității din București.
- Coșeriu 1997: Eugeniu Coșeriu, *Portée et limites de la traduction*, in „Parallèles: Cahiers de l'École de traduction et d'interprétation”, no. 19, Université de Genève, p. 19–34.
- Coșeriu 2004: Eugeniu Coșeriu, *Determinare și cadru*, în Eugeniu Coșeriu, *Teoria limbajului și lingvistica generală. Cinci studii*, București, Editura Enciclopedică, p. 287–329.
- Maingueneau, Cossuta 1995: D. Maingueneau, F. Cossuta, *L'analyse des discours constituants*, in „Langages”, no. 117.
- Slama-Cazacu 2000: Tatiana Slama-Cazacu, *Stratageme comunicaționale și manipularea*, Iași, Editura Polirom.
- Teleoacă 2011: Dana-Luminița Teleoacă, *Aspecte lexicale arhaice în textul biblic actual (Evanghelia după Matei)*, comunicare la cel de al 11-lea Colocviu Internațional al Departamentului de Limba română (*Limba română: direcții actuale în cercetarea lingvistică*), București, 9–10 decembrie 2011.
- Vâlcu 2003: Angelica Vâlcu, *Funcționarea discursului specializat*, Iași, Editura „Ștefan Lupășcu”.
- Zafiu 2003: Rodica Zafiu, *Arhaism și inovație în limbajul religios* (<http://ebooks.unibuc.ro/filologie/Zafiu/28htm>).
- Zgardan, *Creativ.*: Nina Zgardan, *Creativitate și fidelitate în traducere* (ap.www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte.../Nina_Zgardan.pdf).

Construction vs Deconstruction in Modern Biblical Texts

This paper is aimed at approaching the issue mentioned in the title from the point of view of the *neologistic* elements identifiable in the psalm current text (which is analysed *in extenso*), in an Orthodox–Protestant comparative purpose. The starting point for carrying out this investigation is the neologistic corpus of the Protestant Bible version, compared to the lexico-semantic correspondents in the Orthodox version. In order to follow the purpose proposed in this study, a rigorous approach of the data calls for taking into consideration the “second degree” literature status of the religious text, a reality which makes absolutely necessary the investigation of such text (including) from the point of view of the translation act. We have meant “deconstruction” as a result of the constant application of some principles concerning the translation of a (sacred) text in a certain language, but also as a (negative) consequence of certain limits in the knowledge of the original redaction’s language. At the opposite end, “construction” is meant as creation of a cultural structure, full of significance for the identity and the internal conception of an initial text, assumed and re-created by a second text.